

Irena Benešová

Bratr Roger Schutz a theologie, theologie a bratr Roger Schutz

Bakalářská práce

UK ETF, katedra systematické theologie

Praha 2017, stran 60.

1. Popis práce.

Bakalářská práce *Bratr Roger Schutz a theologie, theologie a bratr Roger Schutz* IRENY BENEŠOVÉ (dále I.B.) se skládá ze 3 částí; každá obsahuje několik podkapitol, předeslán je úvod, následuje závěr a seznam literatury. I.B. pracuje především s literaturou primární, 8 knižními tituly bratra Rogera Schutze (ve francouzštině a angličtině); zohledňuje i literaturu sekundární (zejm. materiály z konference v Taizé v roce 2015, jíž se sama zúčastnila). Tematicky se pohybujeme na pomezí theologie historické, systematické a praktické. Metodický přístup je nejprve diachronní (historický), poté synchronní (systematický).

První, biografická/historicko-theologická část (9-18) stručně pojednává o životní cestě bratra Rogera a vzniku a rozvoji komunity v Taizé. Mj. se dozvídáme, že nechuť k akademické theologii a k (čtení?) a psaní theologických knih provázela bratra Rogera po celý život. Na místě by bylo přihlédnout k společensko-politickým kontextům (odmítání vůči západoevropského individualismu, postupné objeovávání Třetího světa) a k vývoji protestantské ekumeny (valná shromáždění SRC).

Druhá, systematicko-theologická část (19-34) je věnována protagonistovu theologickému myšlení, lépe řečeno jeho theologickým textům. I.B. se pokouší složit z nich dohromady právě to, co br. Roger neoblíboval: jeho „systematickou theologii“. Před námi tak vyvstává na pevném základě Bible, východních i západních církevních otců a evropských reformátorů vybudovaná poměrně jednoduchá, dobře srozumitelná a vcelku pravověrná Rogerova „theologie srdce“ či „theologie lásky“: jeho theologie, christologie, pneumatologie, eklesiologie (a deficientní hamartiologie a eschatologie). Opětovně zaznívají jeho „velká slova“: dobrota, důvěra, láska, smíření, mír, jednota. Podle I.B. máme co činit s theologií christocentrickou (24). S tímto tvrzením nelze než souhlasit.

Třetí, prakticko-theologická část (35-54) pojednává o křesťanské praxi br. Rogera, která krouží kolem modlitby a života v komunitě. Bezvýhradně kladně vnímá I.B. po celém světě rozšířené liturgické zpěvy (a mlčení) z Taizé. Zřejmě nejzávažnější otázku, problém „protestantského mnišství“, zdá se, kladně zodpověděl život komunity v Taizé. Naopak nevyřešeny zůstávají interkomunie a protestantské uznání papežského primátu; v obou případech se I.B. zdržuje vlastního stanoviska.

V **Závěru** (55-58) vyslovuje svou vlastní, dosud naznačovanou, ale přímo nevyslovenou zásadní námitku. Není Rogerovo „absolutně pozitivní“ theologizování zjednodušující? Nemůže podobná víra beze všech pochyb sklouznout do fanatismu? (Vše na s. 58, poslední straně celé práce.)

2. Otázky.

V průběhu svého pojednání brala I.B. br. Rogera – s podporou sekundární literatury a s poukazem na praxi Taizé – nejednou v ochranu proti běžně slýchaným námitkám, např. že ustupuje od reformačního křesťanství nebo že utíká před domácí církví do supercírkvě a před společenskou odpovědností do moderního kláštera.

Celou prací prochází zcela zásadní otázka: Jak kdo chápe / jak je možné pojmut *theologii* a jak rozumíme tomu, kdo to je *theolog*. Rogerova nechuť vůči *theologii* (několikrát připomenuto, že speciálně vůči dogmatice) není totožná s nechutí církevních terénních rutinérů vůči teoretizování za psacím stolem, je to odmítnutí starých teorií nikoli ve jménu běžné, obvyklé praxe, nýbrž ve jménu nové, nezvyklé praxe (interkomunie!). I.B. užívá (rogerovské?) terminologie: *Theologie Taizé* je alternativa k *theologii* argumentativní, racionální, doktrinární, profesorské, knižní. (Jsem rád, že nepracovala s výrazem spekulativní; škoda, že nepracovala s výrazem reflexivní.)

Historická otázka zní: Opravdu se br. Schutz nesešel na svých *theologických* studiích s *theologií* v jiné podobě, než jakou nabízí školský provoz? Proč si s léty nenašel cestu k *theologům*, kteří by zohledňovali existenciální rozměr našeho *theologizování*? Proč pro něho měla setkání se světci (dnes už i v technickém významu tohoto slova) Janem XXIII., Janem Pavlem II. nebo Matkou Terezou větší význam, než případná setkání s Karlem Barthem nebo Karlem Rahnerem? Škoda, že se nesešel s Bonhoefferem; sešel se někdy se Schweitzerem?

Moje generace poznala na KEBF *theologické* učitele, kteří byli praktikujícími křesťany; jejich existenciální zasaženost byla zdaleka viditelná (Heller! Smolík!). Raději nepomyslet na to, co by br. Roger říkal oné chladné a odosobněné *theologii*, jaká se pěstuje na dnešní ETF (kromě TKT). Slova pravoslavného *theologa* Vladimira Fedorova dávají vědět, že „*theologie důvěry*“ tu byla dříve než věčně kritická „*theologii podezření*“. (Ostatně není tu na vině reformace? Jaroslav Pelikan si povšiml, že novou epochu *theologie* zahájil Martin Luther – „mnich, který se stal universitním profesorem“; vynález knihtisku dal následně vzniknout *theologovi*, který „publikuje“.)

3. Podněty.

V závěru své práce I.B. sama navrhuje její rozšíření směrem komparativním: srovnáváním *theologie* br. Rogera s evangelickými i katolickými *theology* jeho doby (58, závěr práce). V práci samé zmínila jako Rogerovy souputníky Bartha (v souvislosti s rolí modlitby v *theologii*, 35) a Bonhoeffera (pro jeho zájem o evangelickou rehabilitaci mnišského ideálu, 49; totéž podnikl v KD IV/2 Barth).

Na rovině historické *theologie* by si zvláštní studii zasloužilo pronikání Taizé do českého křesťanstva (katolického, evangelického i evangelikálního), a to do roku 1968, v letech 1969-1989 a po roce 1989. Na příkladu rodiny Kaplanovy nebo Alfreda Kocába by bylo možné pěkně demonstrovat, že kontemplativní život a politická angažovanost nemusejí znamenat navzájem se vylučující protiklady.

Z úrovně deskriptivní *theologie* by bylo dobré postoupit výše na úroveň *theologické* reflexe, která by promýšlela např. vyvážený vztah (terminologií, kterou nás zdomácnil Lochman) mezi *theologickým* horizontalismem a vertikálistem nebo oprávněnost křesťanského antropologického optimismu a pesimismu. K systematické *theologii* má I.B. má nejvíc nakročeno tam, kde překračuje navyklé rychlé soudy o Rogerově *theologizování*: když konstatuje, že vnější jednota není možná bez vnitřní jednoty každého křesťana (30) nebo že smíření křesťanů má stimulovat k usmíření všech lidí (44).

(Napadá mně pojmenovat *theologizování* br. Rogera „*Ubi-ibi princip*“: Kde je Bůh, tam je láska; kde je láska, tam je Bůh. Srov. s. 33.)

4. Hodnocení.

Po formální stránce před sebou máme práci na dnešní ETF vysoce nadstandardní. Nepamatuji si, kdy jsem naposledy četl diplomku, v níž bych neustále nenarážel na překlepy, gramatické

chyby nebo stylistické neobratnosti. V práci I.B. se podobné nedostatky vyskytují jen ojediněle: Jedno zbloudilé písmeno (s. 35), jediná chybějící čárka v souvětí (s. 56), jedno zlidovělé „přeci“, jedna pravopisná chyba (ztěží, 58), jeden chybný přepis jména (Casper místo Kasper, s. 6), jeden prohřešek proti českému vyjadřování („vybírám si milovat“, s. 32).

Interpretační chyby jsem zaznamenal dvě. Na s. 30 označuje I.B. Rogerovu theologickou antropologii jako „velmi liberální“. Jde o zkratku liberalismus = theologický liberalismus (projevující se podceněním lidského hříchu a přeceněním lidské dobroty). Na s. 19 I.B. říká, že br. Roger odmítal teologii, která chce Boha zkoumat empiricky. Co tím I.B. míní? Zřejmě naprosto odosobněnou teologii.

(Sám zkusmo navrhuji pojmovou dvojici: „Er-theologie“ – „Du-theologie“.)

5. Závěr.

Bakalářskou práci Ireny Benešové **doporučuji** k obhajobě s návrhem na **hodnocení A**.

Praha, 24.8. 2017

Prof. ThDr. Jan Štefan